

ARVUSTUS › Palju enamat kui lihtsalt metafoorne tulevahetus

Mis on reaalsus? Kristi Kongi ja Krista Möldri ühisnäitus «...ja teised valguse varjundid» Tallinna Kunstihoones on üles ehitatud kahe kunstniku loomingu omavahelisele suhtele, mis ei taha hästi kirjeldusele alluda. On siin teineteiseks sulandumine? Loominguline vastasseis? Omavaheline koostöö? Ühest vastust on sellele raske anda. Kuraator Siim Preimanil on näitus selles mõttes väga kavalalt üles ehitatud, et kahe kunstniku positsioonid teineteise suhtes muutuvad pidevalt.

[Juhan Raudtoimetaja](#)

ARVUSTUS

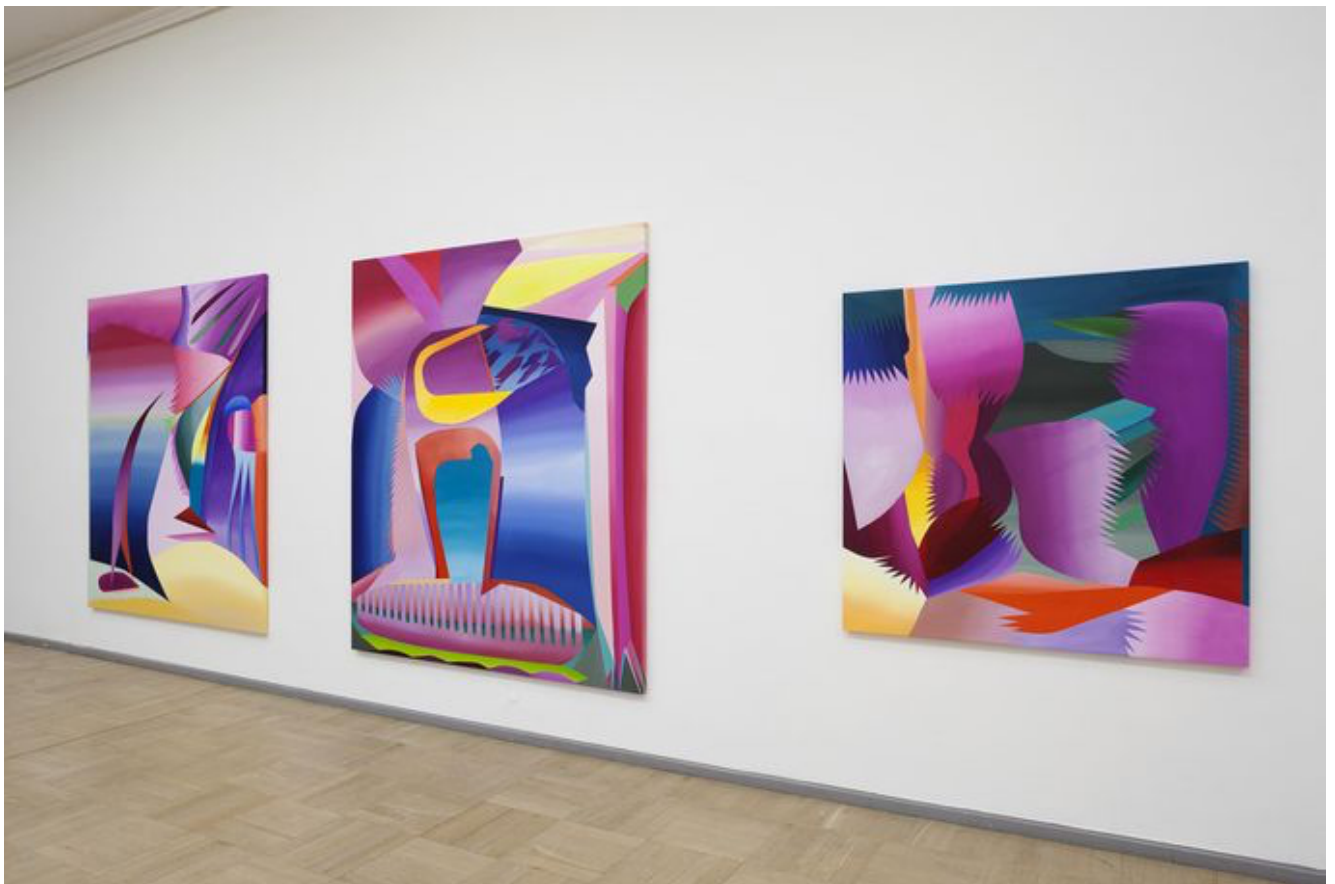
«... ja teised valguse varjundid. Kristi Kongi ja Krista

Mölder»

Tallinna Kunstihoones 6. märtsini

Kuraator Siim Preiman

Selline dialoog on tõesti intrigeeriv, kuid ühtlasi tekitab ka rahutust, sest paratamatult tekib hirm, et ehk hakatakse teineteisest mööda rääkima. Mõlemad kunstnikud teevad kohati väga sarnaseid, kohati aga täiesti vastandsuunalisi žeste. Vahel näib, nagu lahendaksid nad täiesti erinevaid küsimusi.

Kristi Kongi teosed ühel pool... FOTO: Paul Kuimet

Võib-olla olekski kõige lihtsam Kongi ja Möldri töid omavahel vastandada. Kongil on väga omapärane värvitaju ja -käsitlus, Möldril aga suurepärane võime laetud tühjust kinni püüda. Kongi maalid on alati olnud

kirevad, värvirohked ja jõulised – isegi natuke agressiivsed. Need on kaunid prismad, mis hakkavad kõige paremini tööle siis, kui neidki on mitu. Suurtes kogustes hakkavad nad jõuliselt toimima osadena suuremast tervikust ja maailma sisu ähvardab oma piiridest välja tungida.

Mänguline toetus

Mölder seevastu uurib oma teostes haprust ning meid ümbritseva maailma latentset, nähtamatut osa. Kuid ometi teeb ta seda fotokunsti kaudu. Ta suudab valgust kõrvalt vaadata, ise selles justkui osalemata – me näeme maailma kahvatut kulgu läbi tema äärmiselt täpsete ülesvõtete. Mölder muudab fotodel nähtavaks selle, mis on meie igapäevaoludes nähtamatu või vähemasti avisuaalne. Puuduoleku kohalolu on peaaegu füüsiliselt tajutav. Ometi on neil fotodel midagi ka ootel. Me ei tea, kas midagi on just seiskunud või hakkab kohe-kohe hoopis midagi juhtuma.

ja Krista Mölderi teosed teisel pool. FOTO: Paul Kuimet

Niisiis on kahe kunstniku vastandus siin näitusel kõigest üks võimalik lähenemisviis. See on kõige paremini realiseeritud Kunstihoone suures saalis, kus Möldri teosed on asetatud sissepääsust vasakule, Kongi omad aga paremale. Nii vaatavad kunstnikud teineteisega tõtt nagu püstolikangelased mõnes vesternis. Kongi maalid pääsevad oma kontekstis tööle, Möldri fotod samuti, ent teineteise mõjusfääris on mõlemal keerulisem. Lisaks võimendavad kummagi kunstniku tööd oma teoste keskkonda. Kongi maalidele tulevad kasuks siin ja seal värvidega mängivad seinad, Möldri fotode õhulist minimalismi toetab samuti kohati napp näitusekujundus. Nii võtabki näitus kord ühe, kord teise kunstniku loominguga järgi kuju, kuid ei jää päriselt ühe või teise juures püsima.

Kuraator Siim Preiman on suurepäraselt

hoolitsenud selle eest, et näitusel oleks rohkem modaalsusi kui üks.

Nagu öeldud, on kuraator Siim Preiman suurepäraselt hoolitsenud ka selle eest, et näitusel oleks rohkem modaalsusi kui üks ning kunstnike omavahelised suhted lähedad näitusel paiguti palju huvitavamaks kui pelk vastasseis. Kuraator on välja pakkunud mängulisust, kuid põhimõtteliselt tundub, et selle näituse kontekstis oleks võimalik rääkida ka teineteise toetamisest.

Kristi Kongi ja Krista Mölderi ühisnäitus «...ja teised valguse varjundid» Tallinna Kunstihoones. FOTO: Paul Kuimet

Väga liigutav on näiteks väljakupoolne saal, millele laenab värvid Kongi suur ja uhke (natukene Mondriani töid meenutav?) vitraaž, kus samal ajal on seinad kaetud Möldri fotoseeriaga «Lindhaaval», mis kujutab üht ja

sama linnukest veidi erineval hallikal taustal, pildistatud ebamäärase ajavahemiku jooksul. Millegipärast tundub, et just siin ruumis muutub Kongi ja Möldri dialoog kõige rohkem koostööks või vastastikuseks abiks. Ühe kunstniku (ent kumma?) looming teeks teise (sama küsimus) justkui ülepea võimalikuks, ehkki raske on öelda, miks täpselt.

Ettevaatlik kahekõne

Kongi vitraažist sisse paistev valgus murdub erinevateks toonideks ning ilmestab niiviisi maailma seni peidus olnud vastuolulisust ja paljusust. Samas on Möldri arvukad linnufotod seintel tegelikult ju üks ja seesama olend, mis tähendab, et kogu tema järjestatud pildiseeria oleks otsekui isevärki kinolint: paratamatult tekib tahtmine mööda kunstihoone saali kiiresti jooksmas hakata, et «film» silme ees käivituks ja lind minema lendaks. Ühtsus killustub ning fragmentidest sünteesitakse uus tervik.

Krista Mölderi pool-läbipaistev ja õrn lennumasin näitab meile haprust ning meid ümbritseva maailma latentset, nähtamatut osa. FOTO: Paul Kuimet

Möldri pildiseeriat näinuna omandavad ootamatu uue tähenduse ka Kongi väiksed maalid väikses tumedas kõrvalruumis. Need omas kammerlikus psühhedeelsuses oleks justkui Möldri lindude peegelnegatiivid. Muljet võimendavad väikese toa musta värvi seinad (pime helekamber? hele pimekamber?). See ei tähenda, et kumbki kunstnik hakkaks teise üle domineerima – pigem pakuvad mõlemad oma teoste taustal teise loomingust aru saamiseks uusi tõlgendusvõimalusi.

Kristi Kongi tööd on kaunid prismad, mis hakkavad kõige paremini tööle siis, kui neidki on mitu. FOTO: Paul Kuimet

Samas on Kongi ja Möldri kahekõne siiski terve näituse vältel äärmiselt ettevaatlik ning siin on ka ruume, kus mõlemale kunstnikule on jäetud võimalus endana püsida. Kõige paremad näited sellest on loomulikult suur Kongi maalidele pühendatud värviküllane tuba ning enne seda Möldri poolläbipaistev ja õrn lennumasin. Need tuletavad meile meelde, et mitte alati ei pruugi vastandite vahel toimuda sünteesi. Kuid samas ka seda, et alati ei koosnegi meie reaalsus ainult vastanditest.